

ДВОКАНАЛЬНИЙ ЄМНІСНИЙ ГРАВІМЕТР

Відомий ємнісний гравіметр (ЄГ) виконано у вигляді двох нерухомих обкладинок або пластин. Між ними розміщено рухому пластину, поєднану з масою. Частота власних коливань такого ЄГ дорівнює найбільшій частоті гравітаційних прискорень, що може бути виміряна на фоні завад (0,1 рад/с). При цьому ЄГ виконує функції чутливого елемента (ЧЕ) та фільтра низьких частот одночасно, відокремлюючи корисний сигнал гравітаційного прискорення (Δg) від високочастотних завад (в основному це вертикальне прискорення літака).

Однак, конструкція відомого ЄГ не передбачає компенсацію інструментальних похибок від впливу зміни температури, вологості та тиску зовнішнього середовища, які є значними в екстремальних умовах, якими, зазвичай, характеризуються авіаційні гравіметричні вимірювання. Таким чином, суттєвими недоліком відомого ЄГ є низька точність вимірювань Δg .

Актуальною є **задача** вдосконалення відомого ЄГ, що містить пристрій обчислення вихідного сигналу гравіметра та чутливий елемент, **шляхом** того, що чутливий елемент виконано з двома каналами, в кожному з яких встановлено по одному ємнісному ЧЕ, що є ідентичними і виконані таким чином, як описано вище. Виходи нерухомих пластин обох каналів з'єднані з входами суматора, вихід якого з'єднаний із входом пристрою обчислення вихідного сигналу гравіметра для **забезпечення** підвищення точності вимірювань Δg .

Чутливий елемент 1 двоканального ЄГ (ДЄГ) виконано з двома каналами, в кожному з яких встановлено по одному ємнісному ЧЕ, що є ідентичними і виконані у вигляді двох нерухомих пластин та однієї рухомої пластини між ними та інерційної маси, жорстко приєднаної до рухомої пластини. Виходи нерухомих пластин обох каналів з'єднані з входами суматора 5, вихід якого з'єднаний із входом пристрою 2 обчислення вихідного сигналу двоканального ємнісного гравіметра (рис. 1). ДЄГ працює наступним чином.

Позначимо Δz – переміщення мас m вздовж осі Oz , m_{PE} – маса кожного ЧЕ, g_z – гравітаційне прискорення, k – стала, $\Delta \ddot{z}$ – вертикальне прискорення літака, Δi – інструментальні похибки від впливу залишкової неідентичності конструкцій однакових пластин та мас, від впливу зміни температури, вологості та тиску зовнішнього середовища, u_1 – вихідний сигнал пластин першого каналу, u_2 – вихідний сигнал пластин другого каналу, u_Σ – подвоєний вихідний сигнал.

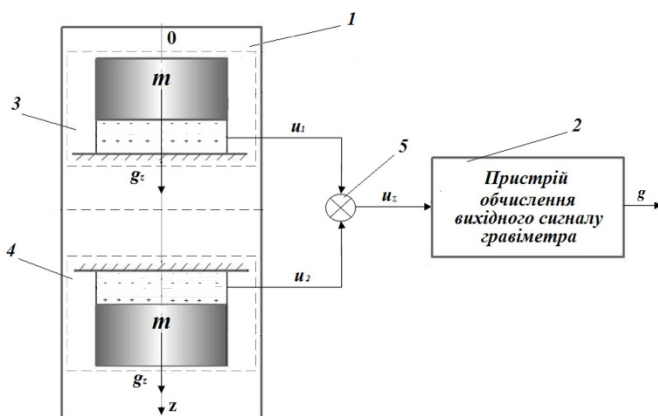
На обидва ЧЕ діє прискорення сили тяжіння g_z , вертикальне прискорення $\Delta \ddot{z}$ літака та інструментальні похибки Δi . Якщо спроектувати всі ці впливи на вимірювальну вісь Oz ДЄГ та врахувати те, що один ЧЕ 3 працює на стиснення, а другий ЧЕ 4 – на розтяг, то отримаємо:

$$u_1 = k(m_{PE}g_z + m_{PE}\Delta \ddot{z} + \Delta i);$$

$$u_2 = k(m_{PE}g_z - m_{PE}\Delta \ddot{z} - \Delta i).$$

Вихідні електричні сигнали u_1 та u_2 сумуються у суматорі 5:

$$u_\Sigma = u_1 + u_2 = 2km_{PE}g_z.$$

Рис. 1. Двоканальний ЄГ: 1 – чутливий елемент;
2 – пристрій обчислення вихідного сигналу гравіметра;
3 – перший ЄГ; 4 – другий ЄГ; 5 – суматор

Таким чином, вихідний сигнал чутливого елемента ДЄГ u_Σ пропорційний подвоєному сигналу $2g_z$. Тобто обґрунтовано, що точність двоканального ємнісного гравіметра буде значно вищою.